

Сдружение, вписано в РЮЛНЦ
на Р България
ЕИК 176964109
Седалище и адрес на управление:
гр. Варна, ул. "Охрид" N 24-26, ет.1
office@blsaceu.eu

**КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ ЗА ЧЕРНО МОРЕ
/КСЧМ/
CONSILIUL CONSULTATIV PENTRU MAREA
NEAGRA**

Asociație înregistrată în Registrul
persoanelor juridice fără scop patrimonial
al R Bulgaria, CUI 176964109
Sediul și adresa de conducere:
Mun. Varna, str. Ohrid, N 24-26, etaj 1
office@blsaceu.eu

ПРОТОКОЛ

от среща на Работна група 4 на КСЧМ – 12.03.2025 г.

„РГ4 – Планове за управление на рапана: запаси, съотношение на групите по размер и възраст и корелации с развитието на хранителната верига“

На 12 март 2025 г. в гр. Бургас в зала Конгресен център на Морска гара се проведе среща на Работна група 4 на Консултативния съвет за Черно море (КСЧМ) на тема: „Планове за управление на рапана: запаси, съотношение на групите по размер и възраст и корелации с развитието на хранителната верига“.

Срещата беше проведена в хибриден формат – с физическо присъствие в гр. Бургас и онлайн чрез платформата Zoom.

В срещата участваха общо 31 души (присъствено и онлайн) – членове на КСЧМ, представители на властите и администрацията, както и представители на Генерална дирекция „Морско дело и рибарство“ (DG MARE), а именно:

Стелианос Митолондис – директор на дирекция „Политика в областта на рибарството за Средиземно и Черно море“;

Добринка Димова – заместник-началник на отдел „Структурна подкрепа за Средиземно и Черно море и държави без море“;

Моника Адамова – програмен мениджър на Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021–2027;

Милена Михайлова – заместник-началник на отдел „Управление на рибарството за Средиземно и Черно море“;

Савас Кафурус – експерт, Генерална дирекция „Морско дело и рибарство“;

г-н Габриел Попеску – директор, дирекция „Морска политика и инспекции“;

г-н Аурел Максим – съветник, дирекция „Морска политика и инспекции“;

г-н Стефан Бурджев – заместник-министър на земеделието и храните на Република България; представители на научноизследователски институти.

Точка 1 от дневния ред

Председателят на КСЧМ, г-н Йордан Господинов, откри срещата.

Първото изказване беше направено от директора на DG MARE г-н Стелианос Митолидис на тема: „Текущо развитие на политиката на DG MARE“, като бяха засегнати следните основни направления:

- Обща политика в областта на рибарството – набор от правила за устойчиво управление на европейския риболовен флот и опазване на рибните запаси;
- Устойчива синя икономика – всички дейности, свързани с океаните и моретата, обхващащи широк кръг от утвърдени и нововъзникващи сектори;
- Международно управление на океаните – управление на световните океани и техните ресурси с цел те да се запазят чисти и продуктивни в полза на настоящите и бъдещите поколения;
- Политика в областта на аквакултурите – Европейската комисия подпомага държавите членки за подобряване конкурентоспособността на сектора;
- Политика на ЕС за Арктика – насърчаване на устойчиво и приобщаващо развитие, борба с последиците от изменението на климата и стимулиране на международното сътрудничество в Арктическият регион, с фокус върху риболова, управлението на океаните, синята икономика и морската сигурност.

Точка 2 от дневния ред

Последва онлайн включване на Исабел Гарзон от DG MARE с представяне на тема: „Стратегия за външна дейност на ЕС в областта на рибарството“.

Стратегията предвижда комбиниране на набор от инструменти и политики на ЕС за укрепване на устойчивостта на рибарството (екологична, икономическа и социална), подобряване на глобалното и регионалното управление и изграждане на устойчиви вериги за доставка.

Бяха поставени следните въпроси:

- Как регионалните организации за управление на рибарството (RFMOs) следва да се справят с последиците от изменението на климата?
- Как да се подкрепи прилагането на новото споразумение за BBNJ?
- Какъв може да бъде приносът на риболовните дейности за защитата на застрашени видове?
- Как да се гарантира, че Европа запазва международното си лидерство чрез подхода на нулева толерантност към незаконния, недеклариран и нерегулиран (ННН) риболов и прилагането на актуализираните правила за контрол?
- Как да се насърчат трудовите стандарти във външния риболовен флот на ЕС и извън него?
- Как да се изгради по-устойчива верига на стойността чрез търговски и маркетингови мерки, както и чрез устойчив внос и износ на храни от водни екосистеми в ЕС?
- Какви биха могли да бъдат индивидуалните регионални подходи?
- Оценка на Регламента за Общата политика в областта на рибарството (ОПОР).

Точка 3 от дневния ред

РГ4 – Презентация на тема:

„Научни изследвания на *Rapana venosa*: биомаса, размерно-възрастова структура, линейно-тегловни зависимости“,

представена от доц. д-р Елица Петрова от Института по рибни ресурси – Варна.

Rapana venosa е инвазивен вид, въведен в Черно море още през 40-те години на миналия век. Като такъв той се е утвърдил като доминиращ хищник, адаптирал се е особено бързо и оказва силно въздействие върху местните популации на двучерупчести мекотели, като миди и стриди. Неговата висока адаптивност и нарастването на популацията са го превърнали в ценен вид за пазара на морски дарове не само в България, но и в международен план, особено в Източна Азия. Средният улов за периода 1994–2023 г. е около 3200 тона годишно, като през последните години се отчита спад.

Извършва се биологичен мониторинг на разтоварения улов на рапана от българския риболовен флот. Събират се данни за оценка на количеството и биометричните параметри на вида, включително морфометрични данни – тегло, дължина, ширина и дължина на отвора на черупката, както и анализ на пола на всеки индивид. Данните се използват за оценка на състоянието на популациите по протежение на българското Черноморско крайбрежие с цел осигуряване на адекватно управление.

Наблюдава се изобилие на рапана в централните и северните части на българското Черноморие.

Основни изводи:

- Доминиране на средните възрастови групи – най-изобилни са индивидите на възраст 4–6 години, с пик при 5-годишните;
- Намаляване на честотата след 7-годишна възраст, което предполага наличие на естествена смъртност или селективно отстраняване на по-възрастните и по-едри индивиди вследствие на риболовен натиск;
- Най-високите плътности следват диагонална тенденция, което показва силна положителна корелация между възрастта и дължината.

Г-н Флорин Лукиан:

Има ли зависимост между биомасата, сезона и зоните?

Доц. д-р Елица Петрова:

Черноморската група към GFCM се е обединила около два основни сезона, като основните изследвания се провеждат през летните месеци – май и юни, когато е регистрирана по-висока биомаса. Решено е изследванията на рапана да се извършват веднъж годишно. По отношение на защитените територии – това не е обект на задачата, която изпълняваме. Работим по предварително определени пунктове, одобрени от GFCM.

Г-н Велислав Вангелов – представител на дребномащабния риболов:

Нашите членове се занимават основно с улов на миди, но и на рапани. Официалната статистика показва, че броят на водолазите, които практикуват улов на рапани, е намалял, тъй като този метод е с висока трудоемкост и ниска икономическа ефективност. Въпрос към доц. д-р Петрова: провеждани ли са изследвания за влиянието на тралирането в подедномилиметровата зона и какви са резултатите?

Доц. д-р Елица Петрова:

Такива изследвания не са провеждани. Преди години риболовът с дънни тралове беше изцяло забранен, а през 2012 г. беше разрешен риболов с бийм тралове в определени зони като по-щадящ метод. През последните години не е правено специализирано изследване.

Г-н Велислав Вангелов:

Инвазивният вид рапана е унищожил банки от миди и стриди. След като е намаляла популацията на рапана, възстановили ли са се запасите от миди и стриди?

Доц. д-р Елица Петрова:

При подронване на запасите на даден биологичен вид, дори причините да бъдат отстранени, това не е гаранция за възстановяване. Процесът не винаги е бърз и предвидим.

Г-н Велислав Вангелов:

Предлагам да се проведе дискусия с участието на Консултативния съвет, Министерството на земеделието и храните и ИАРА относно възможността за тралиране в подедномилната зона с малки лодки и ръчни методи, както и изготвяне на препоръка от страна на КС.

Д-р Йордан Господинов:

Необходимо е да се търсят възможности за модернизация и иновации в сектора. Трябва да се разработват иновативни методи и да се разчита на науката. Поради недостатъчно финансиране и насоченост, научните изследвания в този сектор са ограничени и е необходимо да се работи активно в тази посока.

Г-жа Любов Георгиева:

Обръщам внимание на проблемите в региони, където има струпване на рапани, но не е разрешено тяхното изземване. Рапаните се придвижват към места с наличие на храна и се оттеглят от зони с активен риболов, като понастоящем се концентрират в защитени територии. Търсим становище от науката и контролните органи как да се процедира с улова в тези зони.

Г-н Николай Георгиев – ИАРА:

По темата за разрешаване на тралиране в дребномащабния риболов в подедномилната зона със съответните ограничения вече е започната дискусия. Анализите показват спад на водолазния способ и увеличаване на риболова с бийм трал. ИАРА ще инициира кръгла маса с участието на министерствата, науката, едромасщабния и дребномащабния риболов, подводната археология и всички заинтересовани страни. Благоприятно обстоятелство е, че в момента Законът за ОПОР е отворен за изменения, което създава възможност за предлагане на промени, насочени към облекчаване на проблемите в сектора.

Доц. д-р Елица Петрова:

Не е необходимо провеждането на специални изследвания, за да е ясно, че плитководните зони са

богати на видове и представляват основни хабитати. Важно е също да се отчита, че стопански най-ценният вид – калканът, навлиза в най-плитките зони за размножаване.

Д-р Йордан Господинов:

Необходимо е всички асоциации, институции, министерства и представители на науката да представят становища и предложения за промени в законодателството, за да може КС да изготви балансирана и приемлива препоръка.

Г-н Константин Петров (GFCM):

Уважаеми членове, заинтересовани страни и колеги, за мен е голямо удоволствие да бъда тук днес и да участвам в тази важна среща. От името на Генералната комисия по рибарство в Средиземно и Черно море бих искал да изразя своята благодарност към BISAC и д-р Господинов за съвместната ни работа. Очаквам с интерес да проследя дискусиите.

Риболовът на рапана играе решаваща роля за устойчивостта на крайбрежните икономики и общности в Черноморския регион. В този контекст той е определен като един от осемте приоритетни вида за GFCM. Съществуват няколко ключови етапа, които бих искал накратко да отбележа.

След приемането на програмата за изследване на рапана (*Rapa whelk*) през 2018 г. беше извършена значителна работа, която завърши през 2024 г. на годишната сесия на GFCM с приемането на съответна препоръка. Изключително важно е да се подчертае, че този процес стана възможен благодарение на последователната подкрепа на Европейския съюз и DG MARE за всички дейности, включително морските проучвания, провеждани от националните научни институти и координирани от GFCM в рамките на проекта *BlackSea4Fish*, както и с активното участие на националните власти и заинтересованите страни.

Черноморските държави успешно си сътрудничиха при разглеждането и интегрирането на научните становища, предоставени от SGSABS. Това сътрудничество доведе до приемането на съвместно договорени мерки за опазване и управление през 2024 г., по-специално чрез въвеждането на преходни мерки за управление за устойчива експлоатация на рапана в Черно море, напълно съобразени с принципа на предпазливостта.

В този контекст бих искал да подчертая ключовите стъпки, предприети в рамките на регионалната изследователска програма, приета от GFCM през 2018 г., която изигра съществена роля за разширяване на познанията ни и подобряване на управлението на риболова на рапана. Основният фокус е върху изучаването на биологията и екологията на вида, включително задачи по определяне на възрастта, както и независимо събиране на данни чрез систематични морски проучвания, провеждани през пролетта и есента до 2025 г., а впоследствие – веднъж годишно.

Дейностите по събиране на данни, свързани с рибарството, включват използване на местни екологични познания (LEK), повишено ниво на докладване на данни, както и провеждане на срещи със заинтересованите страни в черноморските държави през 2021 г. и 2023 г. Важен елемент от работата е оценката на запасите, изготвена въз основа на експертния капацитет на SGSABS, както и социално-икономическият анализ, който предоставя информация за икономическото въздействие и устойчивостта на сектора във всяка страна.

На тази основа предложенията за управление бяха разработени в рамките на семинара за оценка на стратегията за управление (MSE), проведен през май 2024 г., което доведе до приемането на добре обоснована препоръка. Предвидените в нея преходни мерки за търговския риболов имат за цел да положат основите за прилагане на бъдещи дългосрочни мерки за управление до 2027 г.

Настоящата рамка включва:

- разрешителни за риболов на рапана;
- задължително разтоварване и отчитане на целия улов;
- използване на корабни дневници за коректна документация;
- изисквания към системата за наблюдение на кораби (VMS) за риболовни кораби с дължина над 12 метра;
- определяне на конкретни пристанища за разтоварване с цел осигуряване на по-добър контрол и съответствие.

Тези усилия представляват значителна стъпка към постигането на устойчив и добре регулиран риболов на рапана в Черно море. Продължавайки да работим съвместно, можем да гарантираме, че този важен сектор ще остане жизнеспособен за общностите, които зависят от него, като същевременно се запази екологичният баланс на региона.

Точка 4 от дневния ред:

Връзката между руско–украинската война и намаляването на улова на рапана. Подходите и резултатите на Румъния и България.

Г-н Митолидис:

Бих искал да направя няколко коментара относно цялостната дискусия и по предходната дискусия за *Rapana*. Важно е да се подчертае, че по същество имаме инвазивен вид, който е променил реалното си съществуване и сега е икономически експлоатиран. Съществува ясна позиция на ниво GFCM за преминаване към пълноценен план за управление.

Този подход включва стъпка по стъпка определяне на конкретни действия – да знаем кой, кога, къде, защо и какъв риболов се извършва, какви научни данни са на разположение и как да подобрим нивото на научните изследвания. Без подходящи научни данни не можем да вземаме управленски решения, да се борим с незаконните дейности и да организираме рамката за управление. Имаше дебат относно достъпа до ресурсите. Някои от тези мерки са национални.

Иновациите са много важни, а нуждата от солидни научни изследвания и насоки също е ключова. Съчетавайки научните и екологичните данни, можем да осигурим спазването на екологичните законодателства, които регулират риболовните дейности близо до брега. Науката и обединяването на различните политики по съгласуван начин са отговорът при вземането на национални решения и на многостранно ниво.

Както беше посочено, имаме две нива на действие. На първо място, това е работата, която Европейският съюз извършва с държавите-членки чрез консултативните съвети и ролята им като съветници за формулиране на политики на ниво ЕС. Следващата стъпка е многостранната рамка, в която участва GFCM, където комисията работи с държавите-членки за намиране на решения в по-широк контекст.

Относно украинската криза и компенсациите: например, утре България организира мониторингова комисия по своята програма. Важно е отправната точка на този вид дискусия да бъде закотвена в държавата-членка и като представители на секторите, включително комитетите за наблюдение на специфични програми. По същество програмите са общи и включват наблюдение, независимо дали е в Румъния или България, като законодателството позволява прилагането на компенсации.

Срещата беше закрыта.

Протоколът е изготвен от: г-жа Силвия Димитрова
Председател на КСЧМ: г-н Йордан Господинов